

Simpozijski festival Društva ŠKUC

TOPOGRAFIJE ZVOKA

30. 9. - 4. 10. 2017

Galerija ŠKUC / Cankarjev Dom

KONTEKSTI

Bogdana Herman, Ida Hiršenfelder,
Katarina Radaljac, Robertina Šebjanič,
Saša Spačal, Sorrel Hays

Sedemindvajsetega julija 1946 je Gertrude Stein čakala na operacijo raka na želodcu. Alice B. Toklas je bila ob njej in Gertrude Stein je v polspanju spraševala, *kaj je vprašanje?*, Alice B. Toklas je bila tiho in Gertrude Stein je ponavljala vprašanje *kaj je vprašanje?* in odgovora ni dobila in potem je rekla, da *če ni vprašanja, tudi odgovora ni* in odgovora ni bilo in nato je umrla.

Težnja moderne družbe je odgovarjati na vprašanja; ne na katerakoli, temveč na ideološko pogojena vprašanja, ki si jih zastavlja sama, zastavlja jih njen oblastniški milje in zato, da bi akumuliral in navigiral vedenje, iz vedenja deklariral znanost in ga potem interpretiral, po poti ustvarjal poklice, predvsem pa vedenje uporabil za regulacijo družbe. Potem se zgodi izrazita digitalizacija družbe in komunikacij, glorifikacija dostopnosti vsebin, ki prosto plavajo v prostoru, kjer nikogar ni, ni prostor, a je označen za prostor, zato tja begajo vsebine, med njimi umetniške vsebine, med njimi zvočne vsebine in ti psevdoprostori so po pravilu uspešni zato, ker je tam vsebin *mnogo*. Akcelerirana proliferacija umetniških del in umetnic in umetnikov v prostoru pa ni zgolj dogodek nekakšne ustvarjalne svobode, temveč proces, ki vpliva na družbene dinamike in, to je pomembno, na vprašanja in odgovore. V razmerah hipnosti in minljivosti ter potrošniškega hlapenja po količini je, jasno, malodane nemogoče konzumirati vse, kar nastaja. Tudi priporočljivo ni. Percepcija je zreducirana na prepoznavanje novosti, poslušanje postane nedokončan dogodek, vladata pa površinskost in površnost. Koliko je potem sploh prostora za interpretacijo in, bolj precizno, kako se pravzaprav interpretira?

Morda je vprašanje bolj, ali se sploh interpretira. Konzumiranje novih zvočnih umetnosti je okrnjeno na vprašanje *kaj je novega?* in morda, ali pa sploh ne, na vprašanje, *kakšna je ta glasba?* A previdno, slednje vprašanje ni kvalitativno ali žanrsko, pač pa tehnicistično; zvočne stvaritve so označene kot *elektroakustične*, kar v skladu s profesionalizacijo in industrializacijo zvočnih umetnosti implicira zgolj njihovo tehnično konstrukcijo, govori se o *eksperimentalni* glasbi in avtorice in avtorji se bolj redko kot pogosto uprejo tem definicijam, ki jih odcepljajo od zmožnosti in odgovornosti do vedenja o tem, kaj počnejo,

predvsem pa zakaj to počnejo, potem se razglaša nekakšen *hrup* (*noise*) kot kontrakturna pozicija, ne da bi se pri tem prepoznalo, da gre za hudo zakasnitev, saj so zvoki, ki konstruirajo tako imenovani *hrup*, tisti zvoki, ki že eno stoletje sestavljajo vsakdanje življenje, in zato ustvarjanje *hrupa* ni nič drugega kot prepis vsakdanjega življenja in perpetuacija kulture, ne upor. To ni nekakšna avantgarda. Ali je umetnost? Z aktualnimi težnjami, da bi se umetnost kontempliralo tako kot družbo samo, skratka, brez refleksije in dekonstrukcije, in z nenehnim dovajanjem novosti, skratka, brez vprašanja *zakaj?* in zgolj z vprašanjem *kaj?* (p)ostajajo zvočne umetnosti prostor depolitizacije, desemiologizacije in gole produkcije zaradi produkcije same. Obenem pa je v tukajšnjem kulturnem prostoru venomer dostopen in v ta namen tudi skrbno financiran program z Beyreutha in Madama Butterfly - kljub mnogim opozorilom muzikologinj, umetnostnih zgodovinarok in kritičark o izraziti politični problematičnosti teh del. Diši na konservativno kapitalistično formulo, ki uničuje že tako prekerne umetnike in občinstvo, ki pa potem vendarle v tem participira? Ko bi se le kdo vprašal, *zakaj*.

Feministična teorija kot pomemben konstituent tako imenovane *nove muzikologije* se znajde v še posebej neprijetni zagati. Na eni strani se že vrsto let bori z esencislističnimi poskusi iskanja nečesa *feminilnega* v nekih kompozicijah, kar ohranja *drugost* kompozitorke. Na drugi strani so same avtorice, ki pogosto prisegajo, da njihova spolna nasprotnost nima veze z ničemer. No, razen, ko so diskriminirane. To je, ko svojo diskriminiranost prepoznajo. Skratka, na eni strani poskušajo dominantne struje muzikologije ohranjati *drugost*, na drugi pa avtorice zavračajo svoj zgodovinski, politični, kulturni in biografski kontekst, od česar lahko, če postanejo izbranke sistema, sicer beneficirajo, a hkrati ne spodkopavajo družbenih struktur, temveč jih perpetuirajo. Zdi se, torej, da je analitska kontemplacija umetniškega dela, ki se ne poslužuje jezika, kot ga sicer uporabljamo, malodane nemogoča. Še več, zvočna kompozicija kot umetniško delo morda sploh nima ambicije sporočati; to je *zvok zaradi zvoka* in *umetnost zaradi umetnosti*, neizrekljivo, ki pa je vendarle slišno. Ne glede na ambicijo avtorice, ko je njeno delo v javnosti ali v psevdoprostorih ali pač v procesu nastajanja, naj se še tako trudi ubežati semiološkemu poslušanju,

kontekstu nastanka ne more ubežati. Kontekst se razkrije v odgovarjanju (ali neodgovarjanju) na vprašanje *zakaj?*, pri tem pa ne le pokaže na partikularno pozicijo avtorice, marveč demaskira družbene razmere.

Morda torej ne gre za to, da vprašanja ne bi bilo in zato tudi odgovora ne, pač pa za to, da je vprašanje napačno. Torej, namesto *kaj naj bo zakaj*.

Na letošnji ediciji simpozijskega festivala *Topografije zvoka*, ki jo ustvarjamo na obrobju, izven institucionalnih umetniških tokov, v slepih ulicah glavnih ekonomskih poti v kulturi in zato s povsem drugačno perspektivo, predvsem ali pa natanko zato v smeri upora proti uveljavljenim družbenim govoricam, bomo postavljali ta drugačna vprašanja - tista, ki penetrirajo v ostanke družbene senzibilnosti, ivajo k interpretacijiski širini in kompleksni refleksiji ter pri tem zadevajo ob relevantne faktorje v ustvarjanju umetnosti, v razredne pozicije, kulturnopolitične predzgodovine, skratka, v *kontekste*.

Da bi lahko pričeli ta precej kompleksen proces, ki začetka nima (kaj šele konca), smo sestavili petdnevni program predavanj, predstavitev in nastopov s pomembnimi avtoricami današnjega časa, ki jim je morda skupna spolna različnost od družbeno univerzalnega in zato specifična razredna pozicija ter prav takšni pogoji dela, a se razlikujejo generacijsko, žanrsko, naracijsko, tudi na ravni kulture, političnih stališč itn., skratka, kontekstualno. Bogdana Herman bo za otvoritveni večer predstavila ljudsko pesem kot politični komentar. Ida Hiršfenfelder bo pokazala na prisotne, a neslišne frekvence. Katarina Radaljac bo tematizirala teoretske in praktične vidike zoomuzikologije, na to temo se bo navezala umetnica Saša Spačal, nato pa bomo dva večera preživeli z ameriško kompozitorko Sorrel Hays in njenim intrigantnim opusom. Zakaj bi prišli poslušati, si lahko odgovorite sami, vsekakor pa ste zelo dobrodošli.

Za *Topografije zvoka*: Nina Dragičević, umetniška vodja festivala

30. 9. 2017, 20.30, Galerija ŠKUC

BOGDANA HERMAN

Ljudska pesem kot sociopolitični komentar

Ljudske pesmi razvrščamo po nekakšnih predalih med vojaške, ljubezenske, praznovanjske ... Mene pa mnogo bolj zanimajo anonimni ljudje, katerih socialne in politične izkušnje so že davno narekovale (in spreminjale) besedila teh pesmi in njihovo razširjenost. Za nekatere vemo, da so v osnovi starejše od Trubarja in Da Vincija, starejše od hrastoveljskega Mrtvaškega plesa - in tako zelo aktualne. Če bi nas vodile tudi te njihove izkušnje, ne samo ...

BIO: Samostojna cedeja (Stare ljudske; Bogomila), cedeja s sopotnikom (Jure Tori: Čas je; Borut Savski: Novokomponirane slovenske ljudske), gramofonske plošče, kasete, nastopi v 23 državah sveta, od Islandije do Cipra, radijske in TV oddaje o slovenskih ljudskih pesmih, narečjih in govorih, petje v filmih, TV dokumentarjih in gledaliških predstavah. Sodelavci in sodelavke skozi čas: Tomaž Pengov, Jerko Novak, Milan Dekleva, Marko Kravos, Lado Jakša, Ivan Volarič Feo, Marko banda, Volk Folk, Zdravko Duša, Damijan Kracina, Jure Tori, Borut Savski. Afrodita Hebar, Milena Kosec, Anja Šmajdek, Svetlana Makarovič, Silvana Paletti, Katarina Juvančič, Irena Tomažin, Zvonka T. Simčič. Varna zavetja skozi čas: Grad Snežnik, Slovenski etnografski muzej, Društvo slovenskih pisateljev, Ljubljanski grad, Cirkulacija 2.

1. 10. 2017, 20.00, Galerija ŠKUC

Slavne neznane:

IDA HIRŠENFELDER alias beepbllip

AMonFM

AM valovi radijskega oddajanja z amplitudno modulacijo so močno dovzetni za statične motnje, ki jih ustvarijo svetloba, električni aparati in drugi viri signalskega onesnaževanja. Posnetke za zvočno instalacijo AMonFM sestavljajo oscilacije, ki so še posebej prisotne ponoči, ko spremembe v ionosferi povzročajo specifičen sinusni hrup. Za razliko od FM valov, ki zajamejo presketajoč beli šum, so AM valovi ujeti kot visokofrekvenčni sinusni valovi. Ti povzročijo sonično ravnotežje v možganskih valovanjih in zato še boljši učinek. AMonFM temelji na poskusu raziskovanja različnih elektromagnetskih valov in preobrazbe valov v slišne izkušnje, prenosa nedoločljivega in nevidnega. Gre za fiziko.

BIO: Ida Hiršenfelder alias beepbllip je umetniška kritičarka, kuratorka in zvočna umetnica, bazirana v Ljubljani. Od 2006 do 2014 je bila sodelavka kulturne redakcije Radia Študent. Od leta 2011 je članica eksperimentalnega DIY noise kolektiva Theremidi Orchestra. S postmedijsko umetnico Sašo Spačal sodeluje v seriji sonosezmičnih instalacij. Na povabilo avtorice je sodelovala v snemanju skladbe za eksperimentalni album agapea 2311 (Kamizdat). Sodeluje tudi z Robertino Šebjanič in Alešem Hiengom; skupaj so ustvarili instalacijo Time Displacement / Chemobrionic Garden (2015-2016), ki je bila leta 2016 razstavljena v sklopu festivala Ars Electronica. Spletna stran: beepbllip.org.

*Dogodek poteka v sklopu in organizaciji pogovorno-performativnega cikla *Slavne neznane*, ki tematizira pomembne zvočne umetnice tukajšnjega prostora.

2. 10. 2017, 20.00, Galerija ŠKUC

Slavne neznane:

KATARINA RADALJAC

Zookonteksti

Zoomuzikologija - kot disciplina, ki se ukvarja s preučevanjem estetske vrednosti zvokov v komunikaciji živali - odpira ključna vprašanja glede našega razumevanja in vrednotenja glasbenega. Opozarja na eno izmed najbolj trdno zasidranih diskriminacij, ki jo človek vrši nad drugimi živimi bitji - seveda tudi znotraj umetnosti same - njej lastni pa so mehanizmi izkoriščanja, podrejanja in lastninjenja. Opozarjam na to, da je lahko zvok, ob ponovni obuditvi naših slušnih zaznav, eden od ključnih medijev za odpravo diskriminacij ter ga s tem načrtno postavljam v polje aktivistične umetnosti oziroma umetnost samo razumem kot takšno, katere namen je lahko tudi družbena ozaveščenost, kritika obstoječih družbenih mehanizmov ter političnih struktur - med slednje pa nedvomno spada tudi specistična diskriminacija.

BIO: Katarina Radaljác je borka za pravice živali in feministka, študentka 2. letnika magistrskega študija na oddelku za muzikologijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani, honorarna sodelavka RTV Slovenija na programu Ars (od leta 2014) in violinistka - v študijskem letu 2016/17 je pod mentorstvom doc. Luke Juharta na Akademiji za glasbo v Ljubljani igrala v triu ImunNašalo. Od leta 2013 piše za revijo Glasna. Do zdaj je napisala preko 50 kritik koncertov, pripravila preko 20 intervjujev z umetniki ter napisala okoli 30 strokovnih in 20 krajših oddaj. Za program Ars je pripravila cikel petih oddaj, posvečenih zoomuzikologiji, napisala je dva članka na to temo za revijo Glasna, svoje ideje je predstavila na performativnem večeru v Španskih borcih ter predavala na Mednarodnem študentskem muzikološkem simpoziju v Gradcu.

*Dogodek poteka v sklopu in organizaciji pogovorno-performativnega cikla *Slavne neznane*, ki tematizira pomembne zvočne umetnice tukajšnjega prostora.

2. 10. 2017, 21.00, Galerija ŠKUC

SAŠA SPAČAL alias AGAPEA

Cikli: Zvočni close-up z živimi črčki *Acheta domesticus*

Cikli se zdijo naravni in večni, vendar njihova konstantna sprememba ni nikoli enaka. Cikli sledijo svojim lastnim potem evolucije in vznikajo kot nizi trenutkov. Trenutki so narezani, živi in izkušeni, skorajda materializirani v izkušnji in vedno neponovljivi. Izkušnja je zmožna zaznati cikel, a le misel lahko sledi ciklu iz preteklosti preko sedanjega trenutka v prihodnost. Agapea uporablja različne tehnologije za potapljanje v izkušnjo. Zvok se proizvaja z diy in drugimi analognimi sintetizatorji zvoka ter manipulira z računalniško programsko opremo. Terenski posnetki, ulovljeni s snemalnikom kot zvočnim ojačevalcem okolja, skupaj s fotografijami generirajo zamrznjene trenutke ciklov. Agapea obravnava tehnološka sredstva kot del biotopa; kot sobivajoče organizme; kot črčke *Acheta domesticus*.

BIO: Saša Spačal je postmedijska umetnica, ki deluje na presečišču raziskovanja živih sistemov, sodobne in zvočne umetnosti. Raziskuje postčloveške potenciale, ki človeku razpirajo bivanje kot enemu izmed elementov v ekosistemu in ne kot suverenu. Opušča kartezijanski sistem in sprejema dejstvo, da na področju tehnologije vznikajo hibridni pojavi z mehansko, digitalno in organsko logiko delovanja. Razstavljala in nastopala je na prizoriščih kot so Ars Electronica, Prix Cube, Eyebeam, Onassis Cultural Center, Pixelache, Cynetart, Muzej sodobne umetnosti Metelkova, National Art Museum of China, Device_art festival, galerija Eastern Bloc, Art Laboratory Berlin, Muzej sodobne umetnosti Vojvodina, galerija Kapelica, Sonica festival, Galerija sodobne umetnosti Celje in drugje. Za svoje delo je prejela Častno omembo Ars Electronica Prix in nominacijo Prix Cube. Splet: www.agapea.si

3. 10. 2017, 20.00, Galerija ŠKUC

SORREL HAYS

Kontekstualne dinamike

Sorrel Hays (ZDA) ima za seboj (in, upajmo, pred saboj) cirka štirideset let ustvarjanja; v tem času je komponirala mnogo opernih, orkestralnih, simfoničnih in komornih del ter kompozicij za soliste ter zборе, ustvarila je več multimedijskih performansov in improvizacijskih koncertov, radijskih programov ter kompozicij za trak. V svojih delih pogosto tematizira specifične svetove žensk. In v teh desetletjih se je spremenilo vse. Na kakšne spremembe oziroma kontekste družbenega in umetniškega prostora pokaže zmožnost široke časovne perspektive, kako jih avtorica inkorporira v svoje kompozicije, kako se spreminja ustvarjalni proces v prehodu v poznejša poglavja življenja, kaj je pravzaprav zanjo pomembno zdaj in nenazadnje, zakaj avtorica za teme svojih oper izbira življenja žensk?

BIO: Sorrel Hays (1941) je večkrat nagrajena ameriška kompozitorka (American Music Center, National Endowment for the Arts, New York Council on the Arts, Astraea itn.) in predavateljica (CUNY, Cornell Colledge, Georgia State itn.), ki svoje umetniško delovanje spaja s civilnodružbenim; na New School for Social Research je vodila prvo serijo predavanj in koncertov o ženskah v glasbi, delovala je pri Mednarodni ligi ženskih skladateljic (ILWC), nenazadnje pa je prav ona dosegla, da je Ameriško društvo skladateljev, avtorjev in založnikov (ASCAP) pričelo vključevati ženske skladateljice v svoj tekmovalni program. Za njeno ustvarjanje je značilen širok razpon formatov in tehnik; že konec osemdesetih let je ustvarjala elektroakustične kompozicije, ki se kasneje spnejo z velikimi odrskimi deli. Kompozicijska progresivnost in politična ozaveščenost jo uvrščata med ključne, tudi pionirske umetnice našega časa.

Pogovor bo moderirala Nina Dragičević.

4. 10. 2017, 20.00, Klub Cankarjevega doma

MAPIRANJA SORREL HAYS

Koncert opernih arij

Precej preprosto je: srečajo se literatinje, muzičistke, filozofinje, pesnice, aktivistke Simone de Beauvoir, Gertrude Stein, Bella Abzug, Bella Akhmadova, Hildegard iz Bingna, Rosalia de Castro, Jessamyn West, Annie Safely Houston, Jessamyn West in tako naprej. In roj čebel. In žirafa, jasno. To je, v prostor jih postavi kompozitorka Sorrel Hays, v svojih modernističnih operah odpre njihove spregledane in preslišane zgodovine, jih ozvoči in postavi v javni prostor, kjer se končno izrekajo. Te ženske in/ali lezbijke prenehajo biti margina in postanejo center sveta, ki so one same. Vprašanje spolne in seksualne razlike dobi povsem novo smer. In dalje, preko kontekstualizirane umetnosti avtorica preizprašuje nujnost uveljavljenih, dominantnih struktur, potem jih preoblikuje, to je njena humanistična revolucija in danes, ko gre za zamiranje družbenih gibanj, so one še kar v gibanju. Zvočne stvaritve Sorrel Hays se persistentno upirajo nevzdržni realnosti nekrofilškega hiperkapitalizma in spremljajočih patriarhalnih in heteroseksualnih struktur. Avtorica znova in znova, mestoma s satiro, povečini pa z golo ostrino pokaže na možnost drugačne realnosti, predvsem pa prihodnosti.

Arije iz oper *Mapping Venus* (1995/2014), *The Glass Woman* (1989/1993), *Bella* (2017), *The Bee Opera* (2003/2014) in *Our Giraffe* (2008) bodo izvedli newyorški solisti Beth Griffith, Maeve Hoglund, Heather Roberts, Bruce Rameker, Benjamin Lund in pianist Dmitri Glivinskiy. Asistentka: Mercí Howe.

Vstopnica: 10 EUR / 8* EUR (*za mlajše od 25, starejše od 65 let, upokoјence in člane Zveze društev gluhih in naglušnih)

Koprodukcija: Cankarjev dom, Društvo Parada ponosa, Društvo za promocijo žensk v kulturi - Mesto žensk. S pomočjo Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije bodo arije tolmačene tudi v znakovnem jeziku, naglušnim pa bo poslušanje omogočeno s pomočjo zvočne zanke. Dogodek poteka v sklopu koncertnega cikla Predihano (Cankarjev Dom) in je predfestivalski dogodek festivala Mesto žensk.

S pomočjo Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije bodo arije tolmačene tudi v znakovnem jeziku, poslušanje pa bo omogočeno tudi naglušnim s pomočjo zvočne zanke.

Na tem mestu najavljam še naslednji dogodek v ciklu *Slavne neznane*:

november 2017, Galerija ŠKUC

ROBERTINA ŠEBJANIČ

Aurelia 1+Hz / proto viva sonification

Aquatocene / v iskanju podvodne tišine

Delo Robertine Šebjanič je zadnja leta močno prepleteno z raziskovalno prakso, ki prehaja meje umetnosti in znanosti (predvsem morske biologije). Avtorica bo v svoji prezentaciji podrobneje predstavila kontekst projekta Aurelia 1+Hz / proto viva sonification. Avdio-vizualni performans postavlja v ospredje (ne)razumevanje medvrstne komunikacije, sonifikacije okolja in podvodne akustike / bioakustike. Predstavljen bo tudi novejši projekt Aquatocene / v iskanju podvodne tišine, ki obravnava vse bolj perečo problematiko podvodne zvočne onesnaženosti.

Predstavitvi bo sledil pogovor z Robertino Šebjanič, Katarino Radaljac in obiskovalci o zoomuzikologiji, bioakustiki, snemanja na terenu itn. Moderira: Nina Dragičević

BIO: Robertina Šebjanič je intermedijska umetnica. V svojih delih umetnost prepleta z znanostjo in tehnologijo. Zadnja leta raziskuje predvsem žive sisteme, svoje umetniško-raziskovalne procese pa običajno izoblikuje v avdio-vizualne performanse, zvočna dela in kompleksne potopitvene instalacije. Je soustanoviteljica in članica skupine Theremidi orchestra ter mednarodne mreže Hackteria network. Leta 2016 je na festivalu Ars Electronica v Linzu prejela častno omembo v kategoriji Interactive Art + za projekt Aurelia 1+Hz / proto viva sonification ter bila nominirana za nagradi STARTS 2016 in Beli Aphroid. Nastopa na številnih mednarodno odmevnih prizoriščih in dogodkih, kot so: Ars electronica Linz, Kosmica (Mexico City), Art Laboratory Berlin, Eyebeam (New York) itn. Spletna stran: robertina.net.

Kolofon

Organizator: Društvo ŠKUC

Umetniška vodja: Nina Dragičević

Podporniki: Ministrstvo za kulturo RS, Mestna občina Ljubljana, Društvo za promocijo žensk v kulturi – Mesto žensk, Društvo Parada ponosa, Cankarjev dom, Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije. V sodelovanju s pogovorno-performativnim ciklom dogodkov *Slavne neznane*.

skuc.org/topografije-zvoka